

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Les noves tecnologies i la seva influència en les relacions emocionals

Luna Arbona Alfaro

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2018-19

DNI de l'alumne: 43152826L

Treball tutelat per Eva Aguilar Mediavilla
Departament de Audició i Llenguatge

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau del treball:

TIC, relacions socials, xarxes socials, socialització, emocions.

LES NOVES TECNOLOGIES I LA SEVA INFLUÈNCIA EN LES RELACIONS EMOCIONALS

NEW TECHNOLOGIES AND THEIR INFLUENCE ON EMOTIONAL RELATIONSHIP

Luna Arbona Alfaro

Universitat de les Illes Balears. Facultat d'Educació. Estudis de Grau d'Educació primària.

Eva Aguilar Mediavilla

Universitat de les Illes Balears. Facultat d'Educació. Estudis de Grau d'Educació primària.

RESUM

Actualment, les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), formen ja part de la nostra cultura i del nostre dia a dia tant en l'àmbit professional com en el personal. La tecnologia continua avançant a un ritme molt ràpid, però no hem d'oblidar que qui està darrere dels ordinadors, tablettes o smartphones som les persones, que no tenim xips ni circuits elèctrics però sí una cosa molt més potent que són les emocions.

Per això, en aquest treball ens centrarem en les conseqüències que estan tenint les TIC dins les relacions emocionals i socials. Mitjançant un qüestionari inicial individual sobre l'ús d'Internet i el sociograma CESC ens endinsarem en els possibles canvis de les relacions socials dels joves i, per tant, si la socialització s'està veient afectada i transformada.

D'una banda, els resultats obtinguts d'aquesta investigació assenyalen que els nens utilitzen més les TIC per jugar, per comunicar-se amb els seus amics i per fer-ne de nous. A més, dins la mostra elegida tant els alumnes populars i sociables com els agressius i rebutjats són els que més s'endinsen dins la xarxa. Aquesta forma indirecta de comunicació posarà a prova la seva fortalesa emocional.

D'altra banda, veurem com les relacions familiars també poden quedar afectades per la manca de comunicació i diàleg entre la família que potencia l'individualisme de la societat actual.

Finalment, no hem d'oblidar que les persones som éssers més emotius que racionals i és precisament per això que hem de rebre una educació i formació en intel·ligència emocional abans que la tecnològica.

Paraules clau: TIC, relacions socials, xarxes socials, socialització, emocions.

ABSTRACT

Currently, new information and communication technologies (ICT) are part of our culture and our daily lives, both in the professional field and in the personal. Technology is still moving at a very fast pace, but we must not forget that those behind the computers, tablets or smartphones are people, we do not have chips or electrical circuits, but something much more powerful than the emotions

For this reason, in this paper we will focus on the consequences that ICTs are having within emotional and social relationships. Through an initial individual questionnaire about the use of the Internet and the CESC sociogram, we will delve into the possible changes in the social relations of young people and, therefore, if socialization is affected and transformed.

On the one hand, the results obtained from this research indicate that children use ICT more to play, to communicate with their friends and to make new ones. In addition, within the chosen sample, both the popular and sociable students and the aggressive and rejected students are the ones who most enter the network. This indirect form of communication will test your emotional strength.

On the other hand, we will see how family relationships can also be affected by the lack of communication and dialogue between the family that enhances the individualism of today's society.

Finally, we must not forget that people are more emotional than rational beings and that is precisely why we have to receive an education and training in emotional intelligence before the technological.

Key Words: ICT, social relationships, social networks, socialization, emotions.

Introducció

La comunicació sense fils és la tecnologia de comunicació que més ràpidament s'ha difós al llarg de la història. En l'actualitat, les noves tecnologies són una eina d'utilització diària per a la majoria de les persones i els nens neixen i es desenvolupen completament embolicats en un sistema tecnològic, tant dins com fora de les seves llars. Segons Gil (2002) va proposar com a definició de les TIC: "Un conjunt d'aplicacions, eines, sistemes, metodologies i tècniques que estan associades a la digitalització de sons, texts i senyals analògiques manejables a temps real" (p.39).

Cada dia és freqüent escoltar que ens trobem davant una revolució tecnològica i que estem davant una transformació social, cultural i econòmica conseqüència de l'avanç de les TIC i l'ús d'Internet (Sánchez-Torres, González-Zabala i Muñoz, 2012).

Berríos y Buxarrais (2005) indiquen que els nens i nenes han incorporat dins el seu context social i educatiu l'ús de les TIC, com una eina tant d'interacció, com de socialització, de diversió i de treball. D'aquesta manera, podem veure que les TIC propicien nous espais i oportunitats de cooperació i participació, els que genera a un aprenentatge cooperatiu.

No obstant això, Rubio (2009) argumenta que els joves realment no són conscients de l'abast de les TIC i per això les tenen com un element lúdic i d'entreteniment sense tenir en compte l'aïllament i els perills que comporta, afectant a les formes de relació que es poden establir. Com veiem, les noves tecnologies de la informació i la comunicació influeixen en el procés de socialització dels nens i nenes, un procés de gran importància ja que a través del contacte amb el seu entorn aprenen conductes, destreses, motivacions, valors i creences, ajustades a l'entorn cultural que els envolta.

Tot i així, la comunicació mitjançant les TIC no té les característiques bàsiques que defineixen el desenvolupament de les relacions personals tradicionals, perquè no trobem proximitat física entre els interlocutors i no tenim una referència real del context social que els envolta (Naval, Sábada i Bringué, 2003). A més, Michaelson (1996) explica que la xarxa està plena de mentides que fomenten la desconfiança i afecten a les relacions emocionals fent-nos sentir ferits, manipulats i enganyats.

Per entendre millor les relacions emocionals, l'autor Brody (2000) detalla les emocions com a sistemes motivacionals amb components fisiològics, conductuals i cognitius, que ens fan sentir bé o malament, que varien en intensitat, i que solen estar provocades per fets que mereixen la nostra atenció perquè afecten el nostre benestar.

Per això és important educar la intel·ligència emocional, per saber manejar els nostres sentiments i emocions, saber discriminar entre ells i utilitzar aquests coneixements per dirigir les nostres pròpies emocions i sentiments (Mayer i Salovey, 1997). El concepte d'educació emocional va ser desenvolupat per Salovey i Mayer (1990), com un procés educatiu complex que pretén potenciar el desenvolupament emocional com a complement indispensable del desenvolupament cognitiu. D'aquesta manera es capacita als alumnes a afrontar millor els reptes que li sorgiran durant la vida i augmentar el benestar social i personal en general. Un altre concepte relacionat amb la intel·ligència emocional és la intel·ligència social, terme introduït per Thorndike (1920) referint-se a la capacitat que tenen les persones d'entendre i gestionar les seves relacions per actuar de manera intel·ligent. Aquest concepte va ser ampliat per Goleman i Boyatzis (2008) i afegiren el terme d'empatia, les habilitats d'interacció amb els altres i les diferents maneres de comunicar-se socialment amb les TIC.

Així doncs, cal destacar la importància que la tecnologia i les noves formes de comunicació estan influïnt en les relacions personals sobretot en els nens, que d'alguna manera no compten amb les estratègies per gestionar d'una manera sana i positiva el poder que els proporcionen aquestes noves tecnologies. Castells, Fernández, Qiu i Sey (2007) comparteixen una opinió on veuen que les TIC

afecten a tots els aspectes de la vida, desencadenant ansietat pel ràpid ritme de vida i un perill per als joves que per desconeixement s'endinsen dins un món virtual de carències afectives, emocions negatives i expectatives que no són reals.

Entre totes aquestes preocupacions, cal destacar la seva relació amb la pèrdua de les relacions personals que ja va ser assenyalada per escriptors crítics en els anys 90. Aquests investigadors associaven Internet amb la soledat i la depressió (Kraut et al. 1998; Kroker & Weinstein, 1994; McKenna y Bargh, 1998; Nie y Erbring, 2000; Rierdan, 1999; Shapiro, 1999; Stoll, 1995; Turkle, 1995).

Tot i que han passat unes dècades, actualment es continua relacionant l'ús d'Internet amb la integració social i la crisi de valors, on els seus membres es senten integrats en microgrups socials que realment segreguen i generen addicció en un món de ficció que de vegades, substitueix la vida real (Sánchez-Torres, González-Zabala i Muñoz, 2012).

Pel contrari trobem autors com Herrero i Gracia (2010) que entenen les relacions socials en línia com fonts potencials de suport social, especialment per a persones amb dificultats d'interacció cara a cara o en risc d'aïllament i exclusió social. També per a Michaelson (1996) el desenvolupament de contactes socials online pot ser una oportunitat rica per a les persones que, per les seves limitacions, tenen dificultats per al diàleg interpersonal en el món off-line. Persones aïllades social o geogràficament, discapacitats o malalts poden trobar en les TIC una via perfecta per alliberar-se de la seva condició en la relació amb els altres (Bremer i Rauch, 1998). A més, els autors Kollock i Smith (2003) també troben aspectes positius on la desinhibició que caracteritza algunes xarxes socials pot incentivar al sorgiment de possessió i de veritables sentiments d'afecció i pertinença. No obstant això, el frau i l'incompliment de promeses són més comuns en la comunicació online, en què també són més fàcils les males interpretacions i les tergiversacions.

Per consolidar aquests aspectes positius sobre les TIC, els autors Herrero, Meneses, Valiente i Rodríguez (2004) indiquen que les noves tecnologies provoquen satisfacció amb les relacions socials i millora del benestar psicològic a través de la seva influència positiva en l'autoestima social. Tot i així, també poden obstaculitzar la confiança, la reciprocitat i el compromís però també facilitar l'expressió sincera d'emocions.

L'atractiu d'Internet per als joves és que es caracteritza per la resposta ràpida, la interactivitat, les recompenses immediates i les múltiples finestres amb diferents activitats. El seu ús és realment positiu, sempre que no es deixin de banda les activitats pròpies com ara estudiar, fer esport, sortir amb els amics, relacionar-se amb la família,... Aquest ús es comença a transformar en negatiu quan l'abús de les TIC provoca aïllament, afecta a l'autoestima, indueix a l'ansietat, trastorns de conducta, baix rendiment i desinterès pels altres.

Echeburúa i De Corral (2010) ens indiquen que l'abús de les xarxes socials pot provocar una pèrdua d'habilitats en l'intercanvi personal ja que la comunicació personal s'aprèn practicant. Això pot desembocar en una mena d'analfabetisme relacional i facilitar la construcció de relacions socials fictícies.

Com hem pogut veure fins ara, és innegable que les TIC han provocat unes transformacions socials i un entorn de noves interaccions interpersonals que tenen poc temps per al desenvolupament de relacions estables, a més de modificar el model tradicional d'amistat i família. Aquestes noves necessitats socials han generat un nou model d'*individualisme en xarxa* que Wellman et al. (2003) defineixen com:

Les famílies utilitzen les TIC per salvar les barreres del temps i l'espai, el que debilita els límits entre els espais de la vida pública i privada. El resultat és que, paradoxalment, les TIC els han brindat als membres de la família la capacitat de seguir camins separats i al mateix temps

mantenir-los connectats. Les famílies tenen menys temps personal, però més temps connectat, usant telèfons mòbils i Internet. (p.170)

Pel que fa a les diferents motivacions i raons que les persones tenen per a utilitzar les TIC, podem trobar una gran diversitat d'opcions i opinions, cosa que provoca conseqüències diferents. Hi ha persones que experimenten una forta ansietat en determinats àmbits socials o parlant amb persones desconegudes, i gràcies a Internet tindrien una solució per evitar aquestes sensacions. L'anonimat visual i la manca de la copresència dels participants augmentarien les possibilitats de la interacció i constitueixen per a molts la màgia de les relacions en línia (Lea i Spears, 1995). Aquest tipus de relacions serveix com una drecera per conèixer algú, evitant el temps i l'esforç que implica una interacció cara a cara. Segons Toranzo (2001) afirma que:

Entre les motivacions individuals per acudir a les TIC, estaria la pròpia identitat de l'individu, ja que és molt important per a cada persona com es veu a si mateix i com el veuen els altres socialment. En algunes ocasions, determinats aspectes de la personalitat, com és el cas d'identitats estigmatitzades o sancionades socialment, que tracten d'ocultar-per por de tenir conseqüències negatives, al costat de la possible dificultat per trobar persones amb identitats similars en contextos socials propers, fan que les persones se sentin molt motivades a buscar persones o grups en Internet, on poder manifestar al complet la seva identitat. (p.16)

D'aquesta manera les persones poden expressar el seu jo interior al món exterior ja que les TIC ofereixen un altre espai alternatiu per manifestar i desenvolupar diferents aspectes de la personalitat que d'una altra forma no seria possible. "La identitat a Internet pot construir-se i reconstruir-se de diferents maneres sense que això afecti la nostra vida diària" (Wellman et al, 2003, p12). En definitiva, el benefici de la relació social que s'estableix a través de les TIC no és més que un reflex de les característiques individuals de qui les utilitza (Wartella, O'Keefe i Scantlin,2000).

La veritat és que avui en dia les TIC han convertit les converses cara a cara en una cosa exòtica, on es prefereix enviar una icona amb un petó que donar-lo i demanar alguna cosa per missatge de passar la mala estona de fer-ho a la cara. Això ens fa més susceptibles de trastorns psicològics perquè expressem menys les nostres opinions, no relativitzem els esdeveniments i aquests queden atrapats en la nostra ment (Correa, 2003).

D'altra banda hi ha autors com Graells-Costa (2011) que atribueixen tals estampes a la mala educació i a un mal ús de la tecnologia, i defensen que aquesta, lluny de degradar les nostres competències comunicatives dins les relacions socials, les amplifiquen i potencien, perquè amplia les possibilitats i els canals per compartir i conversar. Segons la seva opinió, el que estan provocant les eines digitals és que hi hagi més formats de conversa, que puguem mantenir moltes converses diferents al dia, fet impossible si totes elles haguessin de ser cara a cara. Cada dia ens reunim amb gent, conversem per telèfon, xategem per mòbil, responem correus,... Tot això en realitat són converses de diferent qualitat i intensitat, que proporcionen diferents solucions comunicatives, amb diferents objectius.

La qüestió és que no tothom considera que comunicar-se per WhatsApp, Facebook, Skype, Instagram o Twitter sigui conversar. El diccionari de la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola (RAE) defineix conversa com la "acció i efecte de parlar familiarment una o diverses persones amb una altra o altres", sense més especificitat. També dóna una segona accepció com "concurrència o companyia", però la pròpia RAE la qualifica de "en desús".

Graells-Costa (2011) no té cap dubte que xatejar des del mòbil és conversar. La comunicació digital és real, la gent s'enamora, negocia i es treu títols universitaris reals per aquesta via, a més, en el cas de les aplicacions per parlar amb altra gent, la comunicació és sincrònica i no diferida com passava amb l'e-mail, de manera que es pot conversar en directe, i de fet la gent espera resposta immediata quan utilitza aquests mitjans.

No obstant això, Roca (2013) explica que, al conversar, el significat de les paraules és només el 20% del que comuniquem i el 80% restant l'aporta tot el que envolta aquesta comunicació, des dels gestos al to o la mirada, i aquest entorn sovint es perd quan vam conversar des del mòbil, la tauleta o l'ordinador. Amb les noves tecnologies es perden elements que poden ser essencials per la comunicació, com veure si les teves paraules tenen coherència amb la teva expressió, i de vegades dins les xarxes això tracta de suplir-se amb caretes o símbols. Un pot posar en el seu missatge quatre cares somrients i estar deprimit, de manera que en aquest tipus de converses és més fàcil mentir sobre les nostres emocions i empobreixen les relacions socials.

Però que conversar pel mòbil no sigui igual que fer-ho cara a cara no vol dir que no sigui útil ni que no faci fluir la comunicació. L'important és que la conversa flueixi per un canal o un altre, perquè no sempre és possible quedar amb els familiars o els amics i pot ser útil conversar per missatge. La clau és saber en quins àmbits i contextos cal usar la conversa tradicional perquè es necessita comunicació no verbal, i en quins moments són vàlides les converses digitals (Herrerros, 2008).

Als que més s'ataca per substituir les xerrades cara a cara per les converses online és als joves. La psicòloga del MIT Turkle (2016), que porta tres dècades estudiant com ens adaptem als avenços de la tecnologia i com influeixen en les nostres relacions, assegura en el seu últim llibre, *Reclaiming Conversation: the power of talk in a digital age*, que de vegades s'oblida que hi ha una nova generació que ha crescut sense saber el que és una conversa ininterrompuda. Turkle (1995) opina que amb tanta conversa digital s'està perdent la comunicació espontània i es posa en risc l'empatia. La xarxa ens està acovardint, perquè sempre serà més fàcil parlar a través d'una pantalla que en persona, i avui en dia els joves estan expressant a través de les TIC els seus sentiments, intercanviant opinions, solucionant o creant conflictes, fins i tot substituint situacions reals com un petó, un somriure o una abraçada. Però després en el cara a cara no es mostren conseqüents amb el que han redactat perquè molts no tenen habilitats socials per afrontar la vida real.

En canvi, Sánchez-Navarro i Aranda (2011) asseguren que totes les seves investigacions sobre la matèria demostren que les converses en línia dels joves tenen a veure amb el seu cercle d'amics offline i que, lluny d'amagar-se darrera de les pantalles, s'obren i es parlen a través d'elles. Els adolescents necessiten el suport dels amics i parlar amb ells en espais de privacitat, on puguin escollir la seva forma de parlar i expressar quina roba, quina música o quines actituds els interessin i quins no. En definitiva han trobat aquest espai de privacitat en el món online, on senten que poden conversar amb més llibertat i fora de la supervisió dels adults. Lluny de reduir la conversa, la tecnologia està amplificant, sobretot en el cas dels joves, que simplement reproduïxen online seu món offline i tenen clar que tant en un com en un altre hi ha relacions socials fortes i febles, i es comuniquen de manera diferent amb uns que amb altres, com s'ha fet tota la vida.

En realitat, la qualitat i les relacions socials que es generen en el món de les TIC depèn de l'ús i de les necessitats de cada persona. La majoria de problemes bàsics que s'atribueixen a les tecnologies té a veure amb la mala educació i no amb l'eina.

L'objecte d'estudi d'aquesta investigació és determinar si els efectes de les noves tecnologies influeixen en les relacions socials i comparar el seu vincle. Com objecte de caire secundari analitzar quin ús fan els nens i nenes de les TIC i conèixer com han influït a les famílies.

Mètode

Dins aquest apartat veurem que per dur a terme aquesta investigació utilitzarem un qüestionari inicial individual per detectar quina és la realitat de cada alumne, i el sociograma CESC per determinar si els efectes de les noves tecnologies influeixen en les relacions emocionals que s'estableixen a classe. Aquest qüestionari reflecteix un moment evolutiu puntual del grup d'alumnes i, per tant, caldrà estar atent a l'estabilitat de les conductes al llarg del temps. Els participants en aquest estudi seran alumnes de 8 a 11 anys avaluats amb una tècnica sociomètrica que ens permetrà conèixer els vincles socials que es generen en un grup d'alumnes i si aquestes relacions són afectades per les noves tecnologies.

Participants

La mostra d'aquest estudi són 77 alumnes d'entre 8, 9, 10 i 11 anys. Cada alumne és diferent, però dins de l'aula forma part, amb la resta dels seus companys, d'un mateix grup. Aquí es generen relacions socials i afectives que atribueixen a cada estudiant un paper diferent. Algunes de les figures que es poden identificar entre els estudiants d'un mateix grup són el líder, l'estudiant aïllat o l'alumne rebutjat. Aquests rols en principi sorgeixen de manera natural, fruit dels sentiments, preferències, simpaties o antipaties que es donen entre els seus components i volem saber si estan afectats o no per l'impacte de les noves tecnologies. Això representa un factor important en el rendiment acadèmic i en el seu comportament, que tindrem en compte per orientar i actuar de manera individual amb cada alumne. Per tant, les variables seleccionades per a l'estudi seran: l'estatus social, agressió física, agressió verbal, agressió relacional, prosocialitat, victimització, sociabilitat, hores que dedica a emprar les TIC, percepció d'un mateix davant les xarxes socials i la relació que té amb elles.

Instruments

L'instrument que utilitzarem per realitzar aquest estudi serà un qüestionari inicial sobre ús de tecnologia (Annex 1) i el Sociograma CESC (Annex 2).

D'una banda el qüestionari inicial ens indica la realitat de cada alumne i quin és el context en el qual es troben per poder saber quin és l'ús que fan de la tecnologia. Les àrees i factors que es posen en joc són els aparells electrònics que utilitzen diàriament, les hores que inverteixen, els costums que tenen a l'hora d'utilitzar-los i la influència que tenen sobre ells.

D'altra banda, el sociograma mostra l'estructura, el grau de cohesió d'un grup i ens fa visible la posició que ocupa cada membre dins d'ell. Les àrees i factors que es posen en joc són l'autoestima, la popularitat, criteris afectius, de treball, de joc, lideratge, cohesió i aïllament social.

Procediment

A una primera sessió es va informar i repartir als alumnes el consentiment pertinent per realitzar les proves. En una segona sessió es va explicar i realitzar el qüestionari sobre l'ús de les tecnologies i el sociograma sobre la conducta i experiències socials a classe. A la tercera sessió es van recollir les dades tant del qüestionari inicial com del sociograma per estudiar els resultats.

D'una banda, per a l'administració del qüestionari inicial els alumnes no necessiten cap altre material que la fulla que se'ls reparteix i un llapis. A les preguntes que es presenten al formulari, els nens i nenes han d'encerclar la resposta que considerin que s'acosta més a la seva realitat personal. Les preguntes realitzades es centren en els aparells electrònics que fan servir normalment, el temps que els hi dediquen, les seves amistats a la xarxa, les relacions emocionals que hi estableixen i la vigilància dels adults.

D'altra banda, per a l'administració del sociograma el primer de tot els alumnes necessiten una llista de tots els nens i nenes del grup classe numerada, amb el nom i el cognom de cada alumne. Aquesta llista està ordenada alfabèticament i els noms són fàcilment identificables, per tant cada alumne té assignat un número d'identificació. Els alumnes han de respondre les preguntes escrivint aquests números en l'espai corresponent; no han d'escriure cap nom. Han de nomenar els seus companys i no es poden anomenar ells mateixos. També poden escriure el mateix número en diferents ítems, però no poden repetir-lo en el mateix ítem.

Seguidament es reparteix el full de resposta i la llista numerada a cada alumne, que completa les dades identificatives de l'encapçalament i a continuació explicam les normes anteriors. Demanem als alumnes que per respondre les preguntes pensin en les coses que han passat a l'escola en el darrer mes. Entre les qüestions que es realitzen es comprenen diverses categories de preguntes sobre les seves afinitats i rebutjos respecte a la resta dels integrants del grup. A qui es tria per fer certa activitat? O, per contra, amb qui no farien mai aquesta mateixa activitat? Les eleccions i rebutjos, juntament amb altres qüestions atributives, es concretaran en nombres per a cada un dels membres, i d'aquesta manera es podrà arribar a un resultat gràfic molt intuïtiu amb el qual, a cop d'un cop d'ull, sabrem el que està succeint a nivell social.

Cada pregunta es llegeix en veu alta, i la repetim si cal, per tal d'assegurar una correcta comprensió de l'enunciat. Cal que llegim les preguntes fent èmfasi en l'expressió no verbal (to de veu, expressió de la cara, postura corporal, gests,...) per tal de transmetre el més exactament possible la conducta que pretenem descriure

Finalment, recollim els qüestionaris i demanem als alumnes com s'han sentit en realitzar la prova. Es recorda la confidencialitat de la informació i els felicitem per haver dedicat un moment a pensar en ells mateixos i en les relacions amb els seus companys de classe.

Hem de recordar que els resultats que obtenim del qüestionari d'ús d'internet i el sociograma només es poden interpretar com una observació puntual d'un moment evolutiu del grup. En cap cas no són variables per "etiquetar" un alumne.

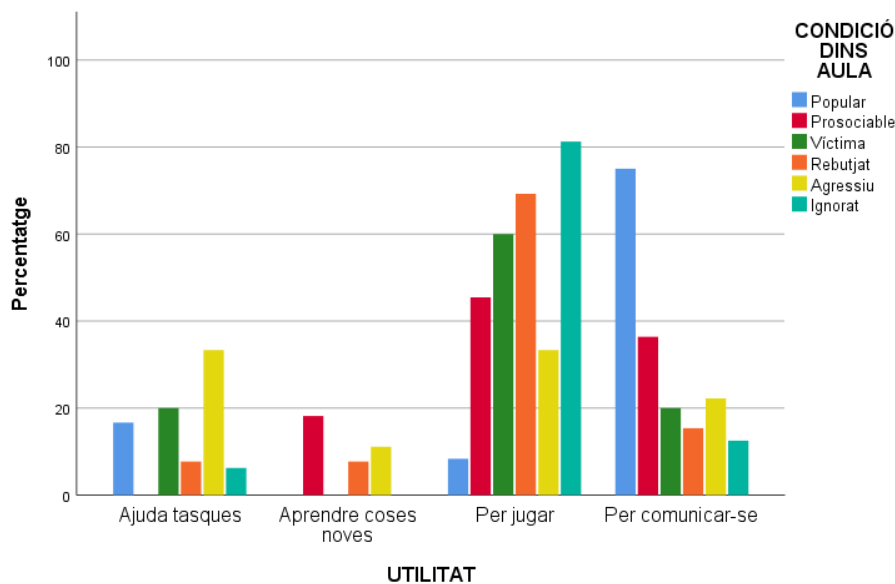
Tot el procés d'investigació va discórrer sense grans complicacions, especialment en el procés de recopilació de dades, que sol ser el més difícil i delicat.

Resultats

Una vegada recollits els resultats del qüestionari de l'ús d'Internet i del sociograma, es tabulen i podem tenir d'una manera molt visual quin és el context i l'estructura d'aquell grup de persones (Annex 3).

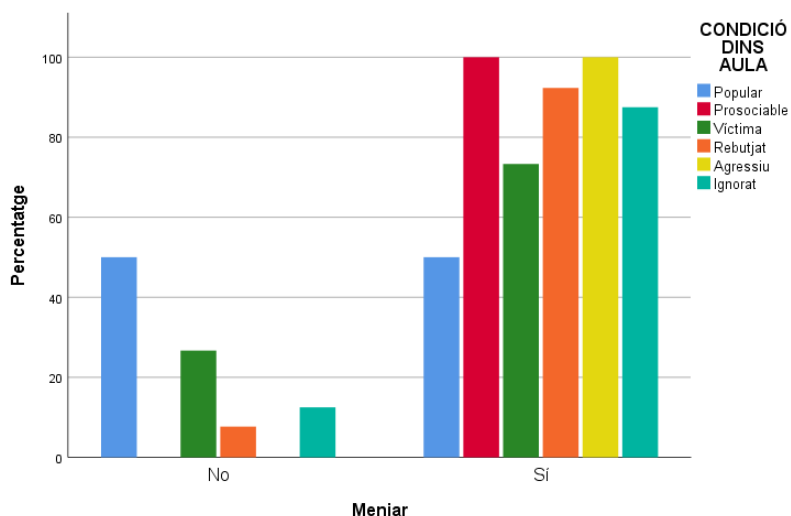
Per analitzar els riscos als quals s'exposen els nens i nenes quan utilitzen les noves tecnologies i veure si aquestes afecten les seves relacions socials, abans és important entendre com els infants les fan servir, quant de temps estan connectats i baix quin tipus de supervisió.

Tots els participants de la nostra mostra tenen al seu abast aparells electrònics i coincideixen en què els utilitzen diàriament. La finalitat amb què les fan servir varia entre jugar, comunicar-se amb els seus amics o família, aprendre coses noves i ajuda en les tasques de l'escola. Amb un 81,3% podem veure que els alumnes ignorats socialment dins l'aula són els qui més utilitzen les TIC per jugar, seguits d'un 69,2% dels rebutjats i un 60% dels alumnes que són víctimes dins la classe. Per contra podem veure que els alumnes que utilitzen més les TIC per comunicar-se són els alumnes populars amb un 75%, seguit dels prosociables amb un 36,4% (GRÀFIC 1).

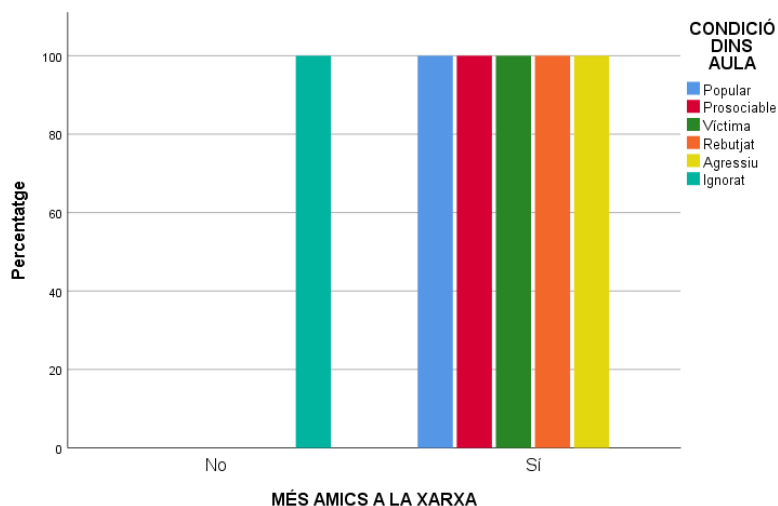
GRÀFIC 1. Utilitat de les noves tecnologies i condició dels alumnes dins l'aula

Actualment, els nens i nenes tenen una forta atracció per tot allò relacionat amb les TIC, ja que satisfan les seves necessitats d'entreteniment, diversió, comunicació i informació. Podem veure amb un 100% que els alumnes prosociables i els agressius miren la tele mentre mengen, seguits del 92,3% dels rebutjats, el 87,5% dels ignorats, el 73% dels alumnes que són víctima i el 50% dels populars (GRÀFIC 2).

GRÀFIC 2. Ús de les TIC mentre mengen i condició dels alumnes dins d'aula

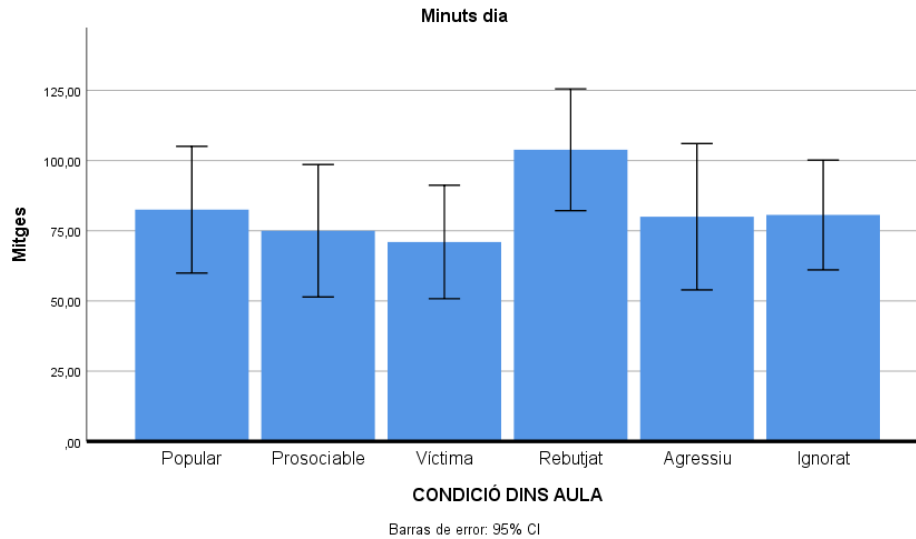
En relació amb les seves amistats, podem veure que els alumnes populars, prosociables, víctima, rebutjats i agressius tenen més amics a la xarxa que a l'escola i, per contra, els alumnes ignorats no presenten més amistats pel món digital (GRÀFIC 3). Estar connectat a Internet ens dona l'oportunitat de fer amistats molt més ràpid del que ho fariem en la vida real, perquè tenim accés constant a ella.

GRÀFIC 3. Amistats a la xarxa i condició dels alumnes dins d'aula

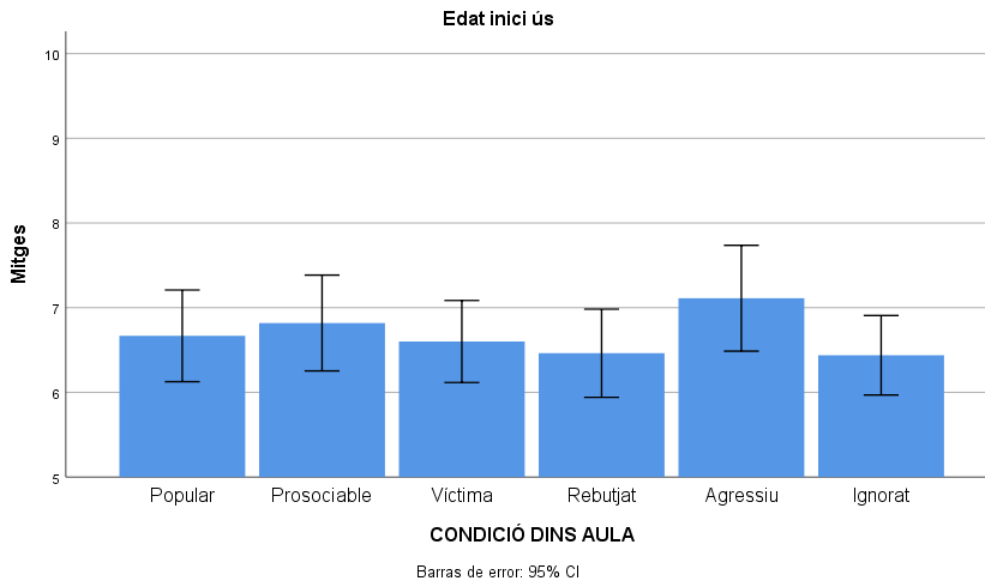
Així i tot, hem d'anar molt alerta perquè als nens i adolescents utilitzen les TIC amb molta freqüència i com podem veure a la nostra mostra els alumnes rebutjats, populars, agressius, ignorats i prosociables són els qui més estona passen navegant per la xarxa amb més d'una hora diària. Això

augmenta la probabilitat de la vulnerabilitat dels infants davant els riscos i perills, com l'ús indegut de la seva informació privada, l'accés a continguts perjudicials i l'assetjament cibernètic (GRÀFIC 4).

GRÀFIC 4. Utilització de les TIC en minuts diaris i condició dels alumnes dins d'aula

Una altra dada significativa és que tots els nens i nenes de la mostra han afirmat que s'han iniciat en el món de les TIC abans dels 6 anys i, per tant, estem davant nadius digitals que han crescut amb la xarxa, el progrés tecnològic i tot el que aquests implica (GRÀFIC 5).

GRÀFIC 5. Edat d'inici en l'ús de les TIC i condició dels alumnes dins d'aula

Finalment, la relació entre la condició dels alumnes dins l'aula i les dades sobre els dies que utilitzen les TIC (TAULA 1), l'edat d'ús (TAULA 2), la presència d'un adult (TAULA 3) i si els afecta allò que els hi diuen a la xarxa (TAULA 4), no són significatives per fer-les servir dins aquest treball perquè $P < 0,05$.

A la taula de dies d'ús $P=0,233$. Per tant no és una dada significativa, ja que és major de 0,05.

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	df	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	6,843 ^a	5	,233
Razón de verosimilitud	6,544	5	,257
Asociación lineal por lineal	,938	1	,333
N de casos válidos	76		

TAULA 1 . Dies d'ús i Condició dins l'aula

A la taula d'edat d'ús $P=0,565$. Per tant tampoc és una dada significativa, ja que és major de 0,05.

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	df	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	13,482 ^a	15	,565
Razón de verosimilitud	15,047	15	,448
Asociación lineal por lineal	,205	1	,650
N de casos válidos	76		

TAULA 2 . Edat ús i Condició dins l'aula

A la taula de presència de l'adult $P=0,085$. Per tant no és una dada significativa, ja que és major de 0,05.

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	df	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	9,677 ^a	5	,085
Razón de verosimilitud	10,144	5	,071
Asociación lineal por lineal	4,677	1	,031
N de casos válidos	76		

TAULA 3 . Presència de l'adult i Condició dins l'aula

A la taula de si els afecta allò que altres nens i nenes els hi puguin dir a través de la xarxa $P=0,79$. Per tant no és una dada significativa, ja que és major de 0,05.

Pruebas de chi-cuadrado			
	Valor	df	Significación asintótica (bilateral)
Chi-cuadrado de Pearson	9,877 ^a	5	,079
Razón de verosimilitud	10,600	5	,060
Asociación lineal por lineal	,029	1	,864
N de casos válidos	76		

TAULA 4 . Els afecta allò que els hi diuen a la xarxa i Condició dins l'aula

Discussió i Conclusions

Com hem pogut observar en els resultats de l'enquesta sobre l'ús d'Internet, no tots els nens fan servir les noves tecnologies de la mateixa forma. Alguns nens fan servir les noves tecnologies sobretot per comunicar-se amb els seus amics i família o fer nous amics per Internet, mentre que d'altres prefereixen jugar o veure vídeos, i altres les fan servir només per fer tasques de l'escola i aprendre a usar els programes. Relacionat amb la condició dels alumnes dins l'aula, hem vist que els alumnes ignorats i rebutjats són els que més utilitzen les TIC per jugar. Segons Berríos i Buxarrais (2005) opinen que els menors amb menys habilitats socials estan molt presents a la xarxa social de moda i sobretot són els habitants dels nous "ciberparques", els jocs en línia. Actualment els jocs de rol i d'atzar per Internet són els més populars entre aquests infants, no oblidem que per accedir a aquests jocs no cal trobar-se davant d'un ordinador i es pot accedir des de les seves videoconsoles, smartphones o tablets.

D'altra banda, els alumnes més populars i prosociables són els qui més fan servir les noves tecnologies per comunicar-se amb els amics o familiars. Segons Herrero, Meneses, Valiente i Rodríguez (2004), els joves amb més activitat sociable mantenen una conducta responsable i racional dins la xarxa i a més, reben un enorme profit personal i intel·lectual del fet de poder comunicar-se amb tantes altres persones. Això demostra que, ben utilitzada, la comunicació per mitjà de noves tecnologies beneficia la nostra comunicació convencional.

En aquest treball també hem vist que els nens i nenes dediquen molt de temps en estar actius dins la xarxa i comencen a endinsar-se dins el món digital a una edat molt primerenca. Segons Naval et al. (2003), diem entre rialles que els nens ja no neixen amb un pa sota el braç, sinó amb un mòbil, però potser l'exageració sigui cada vegada menor. La veritat és que som una societat immersa dins el món digital i no podem negar als infants navegar per la xarxa, però sí que podem promoure que es faci un ús més productiu i creatiu, generant contingut i opinió més enllà de les xarxes socials, la missatgeria o les consultes als mitjans d'informació.

Aquesta investigació ha demostrat que, dins la mostra elegida, tant els nens populars, prosociables, víctimes, socialment rebutjats i els agressius són els que més s'endinsen dins la xarxa, es beneficien del món digital i de les amistats en línia. Tot i que esperava que els alumnes ignorats també estiguessin dins aquest grup, hem pogut veure que no és així. Per tant, no podem generalitzar que tots els nens i nenes socialment menys hàbils tinguin el perquè ser més actius dins la xarxa. Segons Roca (2013) cada alumne és un ésser únic que no rep ni exterioritza la informació de la mateixa manera que la resta. Així doncs, tots som diferents i la immersió dins la xarxa no depèn de la nostra sociabilitat sinó dels motius i els interessos que tinguem per endinsar-nos. Som lliures per decidir i elegir en cada moment allò que volem fer i quan triam, ens fem responsables de les conseqüències tant positives com negatives que les nostres eleccions ens puguin portar.

A més, Kollock i Smith (2003) expliquen que no és qüestió de caràcters sinó que actualment amb l'aparició de les xarxes socials ha canviat la forma de relacionar-se, ja que les persones tenen més interaccions virtuals i poden expressar-se sense la necessitat d'exposar-se a un contacte directe, tot i que es produeix la paradoxa del sentiment de solitud en l'època dels amics en xarxes.

Quan l'amistat es porta a terme en línia i a través de textos, tant els nens més sociables com els que no ho són tant, ho fan en un context més impersonal i de vegades sense els aspectes intimidants d'una comunicació cara a cara. Per això, i segons Wartella et al. (2000) diuen que és més fàcil mantenir la defensa en alt quan estan enviant missatges de text, de manera que hi ha menys en joc i la pressió disminueix perquè no estan escoltant o veient l'efecte que les seves paraules estan causant en l'altra persona. A causa que la conversa no està succeint en temps real, cada part pot prendre més temps per considerar una resposta. Per aquest motiu, diu Echeburúa i De Corral (2010), que no és

estrany que els nens diguin que trucar a algú per telèfon és massa intens, perquè requereix una comunicació més directa i si no estan acostumats a això, es poden sentir atemorit.

Durant aquest treball, també hem pogut observar que les tecnologies de la informació i la comunicació han canviat la nostra forma de pensar, aprendre i comunicar-nos. Canviants, segueixen el ritme dels continus avenços científics dins un marc de globalització econòmica i cultural. A més, Brody (2000) diu que contribueixen a la ràpida emergència de nous valors i formes de comunicar-nos, provocant contínues transformacions en les nostres estructures socials i culturals, i incidint en gairebé tots els aspectes de la nostra vida.

En la societat actual en què vivim, la interacció social s'està transformant gràcies a l'aparició de les tecnologies que ens proporcionen informació i ens permeten comunicar-nos. D'aquesta manera, els mitjans de comunicació social han passat a ser una forta influència per perfeccionar la imatge social de molts fenòmens psicosocials. Roca (2013) afirma que les publicacions a la xarxa social fan que els joves es comparin amb paràmetres irrealment, se sentin ansiosos i afectin les seves emocions.

També hem pogut veure dins aquest treball que el sector de la població més influenciada per les TIC són els nens i adolescents, ja que aquestes formen part de la seva quotidianitat a causa que des del seu naixement han viscut en una societat marcadament tecnològica. Segons Turkle (2016) el seu contacte precoç i l'ús generalitzat que fan d'aquests suports, han propiciat que la seva manera de relacionar-se amb l'entorn familiar i social i amb el món en general sigui diferent del de les generacions anteriors.

El fet que els adolescents estiguin tan familiaritzats amb la tecnologia té conseqüències positives ja que dona lloc al desenvolupament de noves habilitats, com una major facilitat per a crear i intercanviar informació. No obstant això, hi ha importants conseqüències negatives que es deriven de l'ús excessiu o inadequat de les TIC, com ara l'aparició de problemes relacionats amb les habilitats socials i dimensions emocionals. Per tant Deary, Lawn i Bartholomew (2008) diuen que estem davant la consolidació de l'àmbit digital com un nou espai de socialització on es posa a prova la nostra intel·ligència emocional.

Un dels perills que presenta la interacció digital, i com hem vist en aquesta investigació, és que els infants tenen més amics a la xarxa que en l'escola. Segons Rubio (2009) si els nens no practiquen prou relacionant-se amb altres persones i satisfent les seves necessitats en persona i en temps real, molts d'ells creixeran fins a convertir-se en adults ansiosos sobre el mitjà principal de comunicació de la nostra espècie que és parlar. I per descomptat, les negociacions socials només es tornen més complexes a mesura que la gent envella i comença a endinsar-se en relacions romàntiques i en el món laboral. De quina manera s'enfrontaran a una entrevista de treball els nens d'avui en dia que no estan acostumats a parlar cara a cara? Com enfrontaran en el futur una discussió o un problema que requereix un diàleg actiu? Totes aquestes preguntes es poden solucionar mitjançant una bona educació emocional i preventiva sobre les TIC.

L'altre gran perill que prové de la forma indirecta de comunicar-se, és que s'ha tornat més fàcil ser cruel. En aquest treball no és significativa la premissa de si els afecta allò que els hi diuen per la xarxa però, sí que és cert que avui en dia els nens envien tota mena de missatges que ni en cent anys contemplarien dir-li a ningú a la cara. Segons Nie i Erbring (2000) és aquí on entra en joc l'adult i la supervisió de les activitats dels seus fills dins el món digital. Cal trobar el terme mitjà perquè els nens tinguin la suficient confiança de compartir amb els seus pares els moviments que fan per la xarxa, i entendre què és realment l'espai virtual i actuar amb sentit comú. És important posar horaris i límits a l'ús de les xarxes socials, supervisar que no es connectin en temps d'estudi o en moments de reunió familiar com els àpats.

A més, el millor que poden fer els pares per minimitzar els riscos associats amb la tecnologia és reduir primer el seu propi consum. Depèn dels pares donar un bon exemple de com es veu l'ús

saludable de les noves tecnologies. Segons Toranzo (2001) ens comenta que la majoria de nosaltres revisa massa els nostres telèfons o el nostre correu electrònic, ja sigui per interès real o per l'hàbit nerviós. Els nens haurien d'estar acostumats a veure les nostres cares i no els nostres caps inclinats sobre una pantalla, és sorprenentment fàcil sentir-se sol enmig de tota aquesta hiperconnexió.

D'una banda, ara els nens saben amb certesa depriment quan no se'ls fa cas. Hem pogut veure als resultats d'aquesta investigació que quasi tots tenim accés a Internet i tots responem a les coses amb força rapidesa, de manera que quan esperen una resposta que no arriba, el silenci pot ser ensordidor. A més, Garcia (2010) afirma que el tractament silenciós també pot ser un insult estratègic o simplement el desafortunat efecte secundari d'una relació adolescent en línia que comença intensament, però després s'esvaeix. En conseqüència veiem l'autoestima afectada i sentiments que provoquen pensaments negatius que enfonsen el seu món emocional.

No hem d'oblidar que, tant si som més sociables o menys, són els nostres pensaments els veritables protagonistes de la nostra salut mental, per tant si tenim un bon diàleg intern, tindrem una salut emocional molt bona. Cada dia, dins la nostra vida ens succeeixen moltes coses i allò que jo em dic, la meva avaluació del que està succeint, és el que em suscita les emocions. És a dir, que depenent d'allò que jo em digui sobre la situació que està passant ara, jo experimentaré emocions diferents. Per això, és molt important desenvolupar la intel·ligència emocional a casa perquè els nens aprenguin a tenir un bon diàleg intern amb si mateixos i poder canalitzar les seves emocions, adquirint les habilitats necessàries per enfrontar-se al món digital d'una manera saludable i amb fortalesa emocional.

Com deia un dels precursors de la psicologia cognitiva el filòsof grec Epícteto "No ens afecta el que ens succeeix, sinó el que ens diem sobre el que ens succeeix". Ell va acceptar que les seves circumstàncies no eren controlables ni podien canviar-se directament de cap manera, però no obstant això la seva ment sí.

Referències bibliogràfiques

- Berríos, L., & Buxarrais, M. R. (2005). Las tecnologías de la información y la comunicación (TIC) y los adolescentes. Algunos datos. *OEI, Monografías virtuales: Ciudadanía, democracia y valores en sociedades plurales*, 24(5), 3-16.
- Bremer, J., & Rauch, P. K. (1998). Children and computers: Risks and benefits. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 37(5), 559-560.
- Brody, L. R. (2000). The socialization of gender differences in emotional expression: Display rules, infant temperament, and differentiation. *Gender and emotion: Social psychological perspectives*, 2(11), 122-137.
- Castells, M., Fernández-Ardèvol, M., Qiu, J. L., & Sey, A. (2007). Comunicación móvil y sociedad. *Una perspectiva global. Barcelona: Ariel y Fundación Telefónica*, 475(3), 167-175.
- Correa, L. M. Z. (2003). Aprendizaje colaborativo: una nueva forma de Diálogo Interpersonal y en Red. *Contexto Educativo*, 28(7), 5-10.
- Deary, I. J., Lawn, M., & Bartholomew, D. J. (2008). A conversation between Charles Spearman, Godfrey Thomson, and Edward L. Thorndike: The International Examinations Inquiry Meetings 1931-1938. *History of Psychology*, 11(2), 122.
- Echeburúa, E., & De Corral, P. (2010). Adicción a las nuevas tecnologías ya las redes sociales en jóvenes: un nuevo reto. *Adicciones*, 22(2), 91-96.
- García, F. B. (2010). Usos de las TIC, relaciones sociales y cambios en la socialización de las y los jóvenes. *Revista de estudios de juventud*, 17(88), 97-114.
- Gil, D. J. G. (2002). Globalización, TIC y ocio digital. En H. Mondragón (Ed), *En Cultura y educación en la sociedad de la información* (pp. 39-46). Netbiblo.
- Goleman, D., & Boyatzis, R. (2008). La inteligencia social y la biología del liderazgo. *Harvard Business Review*, 86(9), 86-95.
- Graells-Costa, J. (2011). Administración colaborativa y en red. *El profesional de la información*, 20(3), 345-347.
- Herrero, J., Meneses, J., Valiente, L., & Rodríguez, F. (2004). Participación social en contextos virtuales. *Psicothema*, 16(3), 456-460.
- Herrero Olaizola, J., & Gracia, E. (2010). Internet y apoyo social: sociabilidad online y ajuste psicosocial en la sociedad de la información [Internet and social support: Online sociability and psychosocial adjustment in the information society]. *Acción psicológica*, 7(1), 9-15.
- Herreros, M. C. (2008). La Web 2.0 como red social de comunicación e información. *Estudios sobre el mensaje periodístico*, 14, 345-361.
- Kollock, P. y Smith, M. A. (2003). Las comunidades en el ciberespacio. En Smith, M. A. y Kollock, P. (Eds.) *Comunidades en el ciberespacio*, Barcelona: UOC.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukophadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American psychologist*, 53(9), 1017.

- Kroker, A., & Weinstein, M. A. (1994). *Data trash: The theory of the virtual class*. New World Perspectives.
- Lea, M., & Spears, R. (1995). Love at first byte? Building personal relationships over computer networks. In J. T. Wood & S. Duck (Eds.), *Understanding relationship processes series, Vol. 6. Under-studied relationships: Off the beaten track* (pp. 197-233). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence. *Journal of personality assessment*, 54(3-4), 772-781.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence. *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications*, 3, 31.
- McKenna, K. Y., & Bargh, J. A. (1998). Coming out in the age of the Internet: Identity "demarginalization" through virtual group participation. *Journal of personality and social psychology*, 75(3), 681.
- Michaelson, K. L. (1996). Information, community, and access. *Social Science Computer Review*, 14(1), 57-59.
- Naval, C., Sádaba, C., & Bringué, X. (2003). Impacto de las Tecnologías de la Información y de la Comunicación (TIC) en las relaciones sociales de los jóvenes navarros. *Revista de Ciencias Sociales*, 7(1), 109-122.
- Nie, N. H., & Erbring, L. (2000). Internet and society: A preliminary report [On-line]. *Stanford Institute for the Quantitative Study of Society (SIQSS), Stanford University, and InterSurvey Inc*. Retrieved July, 18, 2001. Recuperado de: www.itandsociety.org
- Rierdan, J. (1999). Internet–depression link? *American Psychologist*, 54(9), 781-782.
- Roca, G. (2013). ¿Qué dice la Red de ti? Redes sociales e identidad digital. In *Sociedad del Conocimiento, Tecnología y Educación*, 25(3), 187-192.
- Rubio, A. B. (2009). Los jóvenes y la red; usos y consumos de los nuevos medios en la sociedad de la información y la comunicación. *Signo y pensamiento*, 28(54), 265-275.
- Sánchez-Navarro, J., & Aranda, D. (2011). Internet como fuente de información para la vida cotidiana de los jóvenes españoles. *El profesional de la información*, 20(1), 32-37.
- Sánchez-Torres, J. M., González-Zabala, M. P., & Muñoz, M. P. S. (2012). La sociedad de la información: génesis, iniciativas, concepto y su relación con las TIC. *Revista UIS Ingenierías*, 11(1), 113-128.
- Shapiro, J. S. (1999). Loneliness: Paradox or artifact? *American Psychologist*, 54(9), 782-783.
- Stoll, C. (1995). Silicon snake oil: Second thoughts on the information highway. *Journal of Technology Education*, 9(1), 124-220.
- Toranzo, F. M. (2001). Aspectos psicosociales de la comunicación y de las relaciones personales en Internet. *Anuario de psicología/The UB Journal of psychology*, 32(2), 13-30.
- Turkle, S. (1995). *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. New York, NY, USA: Touchstone.
- Turkle, S. (2016). *Reclaiming conversation: The power of talk in a digital age*. Penguin.

Wartella, E., O'Keefe, B., & Scantlin, R. (2000). Children and interactive media. *A Compendium of Current Research and Directions for the Future, Markle Foundation, 10(3), 57-97.*

Wellman, B., Quan-Haase, A., Boase, J., Chen, W., Hampton, K., Díaz, I., & Miyata, K. (2003). The social affordances of the Internet for networked individualism. *Journal of computer-mediated communication, 8(3), JCMC834.*

Annexos

Annex 1. Qüestionari inicial

1. Quina edat tens?

- a. 8
- b. 9
- c. 10
- d. 11
- e. 12

2. Ets un/una:

- a. Nin
- b. NIna

3. Estàs al cole de:

- a. De 9:00-14:00
- b. De 9:00-12.00 i 12:00-17:00
- c. De 9:00-17:00

4. Quins aparells electrònics utilitzes al teu dia a dia (pots triar més d'una opció):

- a. Tablet
- b. Ordinador
- c. Televisió
- d. Mòbil
- e. Nintendo switch
- f. Playstation
- g. Altres:

5. Utilitzes aquests aparells:

- a. Cada dia
- b. Només els caps de setmana o festius

6. Si els utilitzes cada dia, quan ho fas normalment (pots triar més d'una opció)?

- a. al matí abans d'anar al cole
- b. al migdia a l'hora de dinar
- c. a la tarda després de sortir del cole
- d. abans de sopar
- e. després de sopar

7. Quantes hores creus que passes al dia en emprar aquests aparells aproximadament?

- a. menys de mitja hora
- b. mitja hora
- c. una hora
- d. més d'una hora

8. Sols emprar aquests aparells mentre menges?

- a. Sí, la televisió
- b. Sí, altres aparells electrònics
- c. No

9. Des de quina edat utilitzes aquests aparells electrònics?

- a. des de que anava a cinc anys
- b. des de 1er de primària (6 anys)
- c. des de 2on de primària (7 anys)
- d. des de 3er de primària (8 anys)
- e. des de 4rt de primària (9 anys)
- f. des de de 5e de primària (10 anys)

10. Tens Internet als teus dispositius:

- a. Sí
- b. No

11. Les noves tecnologies afecten a la teva vida emocional:

- a. Sí, totalment.
- b. No.
- c. Un poc.
- d. No ho sé.

12. Tens més amics a la xarxa que al cole?

- a. Sí
- b. No

13. T'afecta el que et diuen per la xarxa:

- a. Sí
- b. No

14. Creus que ets una persona oberta?

- a. Sí
- b. No

15. Consideres que parles molt amb els teus pares?

- a. Sí
- b. No

16. Sols parlar amb els teus pares quan utilitzes pantalles com la televisió?

- a. Poc
- b. Una mica
- c. Molt
- d. Moltíssim

17. Sols emprar els aparells electrònics amb els teus pares?

- a. Sí, sempre
- b. Algunes vegades
- c. Mai

18. Subratlla les paraules que coneguis:

- a. Xat
- b. Usuari
- c. Clicar
- d. Navegador

19. Subratlla les paraules que coneguis:

- a. Spam
- b. Instagram
- c. iMac
- d. Skype

20. Subratlla les paraules que coneguis:

- a. Atzar
- b. Sabana
- c. Afecte
- d. Companyonia

21. Subratlla les paraules que coneguis:

- a. Beach
- b. Sun
- c. Monday
- d. Read

22. Aprens noves paraules a través dels videojocs?

- a. Sí, moltes
- b. Sí, poques
- c. No, cap

23. Quina és la utilitat que més li dones a les noves tecnologies? (Tria només una opció).

- a. Ajuda en les tasques de l'escola.
- b. Aprendre noves coses.
- c. Per jugar.
- d. Per comunicar-me amb els meus amics o familiars.

24. La influència de les noves tecnologies a l'escola... (Tria només una opció).

- a. T'entorpeixen en el teu aprenentatge.
- b. Et distreuen.

- c. Et faciliten els aprenentatges.
- d. Col·laboren en el desenvolupament de tasques o consultes.

25. Els teus pares empren molt aquests aparells electrònics?

- a. Sí, molt
- b. Només de tant en tant.
- c. Molt poc.
- d. Mai

CESC- Conducta i Experiències Socials a Classe

Full de respostes: Cicles Mitjà i Superior de Primària

Nom: _____ Número: _____

Data: _____ Nen Nena

Classe: _____ Nom del tutor/a: _____

Centre: _____ Població: _____

.....

1 M'agrada	_____	_____	_____
2 No m'agrada	_____	_____	_____
3 Fa córrer rumors	_____	_____	_____
4 Ajuda els altres	_____	_____	_____

.....

5 Dóna empentes	_____	_____	_____
6 No deixa participar	_____	_____	_____
7 Anima els altres	_____	_____	_____
8 Insulta	_____	_____	_____

.....

9 A qui donen empentes?	_____	_____	_____
10 A qui insulten o ridiculitzen?	_____	_____	_____
11 A qui no deixen participar?	_____	_____	_____
12 Els teus amics / amigues	_____	_____	_____

.....

Annex 3. Resultats Sociograma CESC

	Soc +	Soc -	ARI	Pro	AF	ARD	Pro	AV	VF	VV	VR	Amics
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
3 S.A.F	4	17	21	8	20	4	22	17	4	22	22	4
	20	14	17	16	4	20	16	14	20	19	21	12
	12	22	19	13	18	18	10	20	18	12	16	20
4 M.C.F	3	11	16	10	18	20	10	16	3	20	15	3
	20	15	13	6	12	14	8	15	20	22	11	20
	7	19	15	8	5	18	7	3	18	18	9	18
5 A.F.T	7	18	21	14	18	17	16	21	21	18	12	7
	10	17	17	16	20	18	10	17	13	3	6	10
	8	22	19	6	3	3	13	12	3	11	4	8
6 C.G.R	9	3	17	13	5	21	13	3	17	21	5	9
	17	18	22	7	14	9	8	18	13	22	22	17
	19	20	15	8	3	15	10	20	19	19	21	19
7 A.G.S	5	4	21	10	20	18	10	4	11	5	19	20
	3	22	12	8	12	3	22	20	22	20	21	3
	20	19	19	16	18	20	16	18	21	12	3	4
8 A.J.H	5	20	17	7	3	3	7	18	11	22	19	5
	7	18	21	10	20	20	10	3	5	15	4	7
	11	4	9	16	4	18	16	20	12	11	3	11
9 T.L.C	17	16	20	13	20	16	19	6	4	11	6	17
	21	15	16	19	3	20	13	16	6	22	16	21
	13	6	6	10	18	3	10	15	19	13	9	15
10 K.M	8	5	3	9	20	4	9	5	12	6	11	8
	7	11	4	17	18	5	22	20	14	19	3	7
	10	14	5	22	3	3	10	4	20	9	14	10
11 S.M.P	7	18	19	7	3	12	9	18	21	6	18	7
	8	4	5	9	18	4	15	3	5	21	20	8
	13	3	14	15	20	3	10	20	19	22	14	16
12 S.P.L	18	11	17	5	20	20	22	6	3	4	21	3
	3	10	21	3	14	18	16	21	20	22	13	18
	20	14	20	4	3	14	10	17	18	5	16	20
13 A.R.E	19	14	21	8	18	3	22	14	18	6	15	22
	21	20	15	7	20	12	16	20	20	16	19	21
	22	18	17	10	3	17	10	18	3	19	4	9
14 A.R.T	10	9	18	16	20	3	13	9	22	4	22	8
	8	12	12	8	3	17	8	12	19	18	20	10
	11	13	3	11	18	14	10	20	21	3	21	11
15 A.S.M	6	9	3	13	14	14	13	12	6	6	22	6
	16	12	4	16	12	12	10	9	5	22	21	16
	17	20	20	10	20	20	8	20	15	21	13	17
16 M.T.E	11	18	3	5	20	4	7	12	3	15	22	13
	7	12	4	7	5	3	10	3	18	19	9	6
	6	4	12	11	3	12	8	20	20	9	6	22
17 F.T.G	15	3	18	16	20	2	7	20	4	21	22	15
	16	4	3	13	3	12	8	12	14	13	6	19
	6	18	6	8	18	20	15	4	21	16	16	6
18 F.V.F	8	14	19	12	3	4	22	20	3	3	22	3
	7	21	15	21	20	18	21	14	4	18	9	12
	10	5	21	20	14	3	12	4	18	12	5	20
19 N.V.F	10	18	21	13	4	17	13	17	3	6	21	13
	7	15	17	16	3	3	16	15	12	22	22	9
	8	17	13	8	20	18	19	18	20	14	11	19
20 P.V.M	14	5	21	8	3	3	22	21	3	3	11	18
	8	4	4	13	18	12	13	18	20	4	4	12
	18	3	19	7	12	16	14	3	4	18	6	3
21 M.V.S	10	15	17	16	18	2	16	20	22	6	16	9
	7	19	15	8	20	10	8	18	5	22	22	13
	8	18	10	13	4	12	9	3	3	19	21	15
22 A.V.C	14	20	21	13	3	3	14	3	6	13	15	13
	7	3	17	8	20	18	13	18	16	15	16	16
	13	18	12	10	18	20	8	20	9	6	6	6

	M'agrada (+)	No m'agrada (-)	Empenta (Ag Fisica)	Insulta (Ag Verbal)	Exclou (Ag Relac)	Rumor (Ag Relac)	Ajuda (Prosocial)	Arima (Prosocial)	L'empenten (Mc Fis)	L'insulten (Mc Verba)	L'exclouen (Mc Rela)	Amics
	1	2	5	8	6	3	4	7	9	10	11	12
1	4	10	0	0	0	2	7	0	0	0	0	3
	6	11	0	0	0	23	11	0	0	0	0	18
	25	12	0	0	0	21	17	0	0	0	0	25
2	9	28	18	1	0	6	24	9	2	2	0	19
	31	13	1	5	0	1	29	31	29	29	0	20
	20	14	6	6	0	18	12	15	24	19	0	30
3	6	1	18	18	18	1	19	11	10	10	10	30
	21	13	30	16	0	2	11	26	0	0	0	26
	19	15	15	1	0	15	10	21	0	0	0	25
4	19	30	18	30	0	30	19	19	10	1	1	1
	6	20	30	20	0	20	6	6	0	10	10	6
	1	11	20	18	0	29	1	2	0	0	0	19
5	30	4	6	6	4	24	21	21	16	29	3	20
	19	12	1	4	6	15	26	30	26	13	2	30
	20	24	16	11	1	0	3	20	25	25	1	31
6	4	15	5	20	15	5	10	11	12	24	11	31
	3	20	20	30	24	20	7	19	24	1	14	13
	1	5	2	24	28	2	24	26	27	17	1	25
7	16	1	6	6	0	15	21	22	0	29	0	6
	5	11	0	14	0	0	19	13	0	13	0	5
	21	0	0	0	0	0	0	12	0	0	0	26
8	12	1	6	6	0	4	12	12	0	17	28	12
	13	2	2	5	0	29	13	28	0	28	17	28
	28	5	1	2	0	2	24	13	0	9	6	13
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	11	28	18	4	28	15	3	11	10	10	25	11
	25	15	0	6	6	6	8	12	19	29	28	25
	19	30	0	15	4	4	0	13	25	17	29	24

	M'agrada (+)	No m'agrada (-)	Empenta (Ag Fisi)	Insulta (Ag Verbal)	Exclou (Ag Relac)	Rumor (Ag Relac)	Ajuda (Prosocial)	Anima (Prosocial)	L'empenten (Vic f)	L'insulten (Vic Ve)	L'exclouen (Vic R)	Amics
	1	2	5	8	6	3	4	7	9	10	11	12
1	7	11	7	7	11	11	15	9		1	6	2
	2	8	14	13	8	8	12	16				7
	12				9	7		12				3
2	5	15	7	7	7	8	16	9	2	6		5
	6	4			14	11	5	16	12			6
	16	11					9		15			1
3	12	2	7	6	8	3	1	4	1	5	1	12
	13	7		7	9	6	5	5	13	13	12	13
	14	16				8	16	13			13	14
4												
5	2	7	1	3	7	7	6	4	2	1	2	2
	6	4	3	7	11	12	9	6	8	4	4	6
	9	15	7	12	14	15	16	9	10	13	15	9
6	8	3	3	1	7		5	9	1	1	2	8
	9	13	7	7	13		8	10	9	8	5	9
	10	14	13	13	14		15	16	11	11	8	10
7	3	1	3	1	3	1	5	5	5		1	3
	12	2	13	13	13	8	12	16			2	12
	14	10				13	16					14
8	6	1	7	7	11	9	6	6	10	6	13	6
	9	2		13		11	10	14	16	10	15	10
	10	13		3		16	16	5				16
9	6	1	3	7	3	8	16	16	6	4	5	8
	8	13	7	11	7	11			9		10	12
	16	15		13	13							16
10	6	1	1	1	2	1	6	5	6	6	1	6
	8	7	7	7	11	7	8	8	8	8	2	8
	9	13		13	15	11	16	16	16	16		9
11	8	1	1	3	8	3	12	8	1	1	1	8
	10	4	3	7	9	7	16	16	4	4	12	10
	16	7	7	13	10	10				14	13	16
12	3	1	7	7	8	8	1	3	1	2	1	3
	13	6		8	10	10	5	13	13	13	13	13
	14	7		11	11	11	14	14		14	15	14
13	3	6	7	3	8	6	5	5	1	1	1	4
	12	8		7	10	10	12	12	2	2	15	12
	14	11			11	11		13	15	15		13
14	7	1	1	1	8	6	4	5	8	4	4	7
	12	2	4	3	9	9	5	13	10	6	5	12
	13	15	7	7	10	10	13	16	16	9	8	13
15	1	12	1	1	7	7	2	4	5	1	2	1
	2	13	7	7			4	6	10	7	4	4
	4	14		12			6	9		15		6
16	5	10	1	7	7	6	8	9	3	1	1	8
	8	13	7	13	13	10	9	12	9	13	2	9
	9	15	13			13	12		14	15	15	12
17												

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
M'agrada	5	1	1	1	7	4	9	8	3	1	6	5	3	2		3	1	4	3			4		3		3
No m'agrada			11	16		1				1		1		1	5	3	3	1		4			9	1	12	1
Fa córrer rumors	1		1	4	1	3	2	2	2	4		1	2		1	3		3	2	9		1	4	1		3
Ajuda als altres	6	1	2	2		1				5	6	11	3	5	3			3	2	1			3		3	1
Dóna empentes		4	2	15			4	4							7	10							3			
No deixa participar	3	1	1	11	1		5	3							5	10		1					3			2
Anima els altres	6	2	1	2	4			3	3	7	9	1	4	1		1	3		1	1	2	2	1	8	1	4
Insulta		1	1	17	1		8	3					1		3	14			1				7			
A qui donen empentes?			17	10	3	1			2						9			1		1			3		1	
A qui insulten o ridiculitzen?			15	15	4	2									6					1	1					2
A qui no deixen participar			12	10	1								1		2	1						1		1		4
Els teus amics / amigues	5	3	1	1	3	2	6	8	2	3	6	4	4	2		2	1	4	3	1		3	1	4	1	2